

vedel Schillerjevo „Pesem o zvonu“, ki je bila natisnjena v „Danici“.

Leta 1839. je obiskal divno Dalmacijo, kjer se je seznanil s pisatelji Petranovićem, Kaznačićem in črnogorskim vladikom Petrom Njegošem. Leta 1841. je dovršil študije in odšel v Zagreb, kjer ga je Gaj nagovarjal, da bi prevzel uredništvo „Danice“. Toda pogajanja so se razbila in Trnski je prevzel službo upravnega uradnika pri drugi banski polkovnici v Petrinji. Tu se je seznanil s pisateljem Mojsijem Baltićem, takrat upravnim nadporočnikom. Ko je služboval v Petrinji, je izdal leta 1842. v Zagrebu prvo svojo zbirko pesmi, v kateri se nahaja 34 izvirnih in 15 prevedenih proizvodov. V tem času je priobčil v Vrazovem „Kolu“ pesem „Mara Plivačica“. Istega leta je bil prestavljen v Glino, kjer je bil načelnik Josip Jelačić, v čigar hiši je preživel nepozabne dneve. Tu je zložil pesem na Jelačića: „Ljubimo te, naša diko“ in koračnico: „Oj banovci!“

Ko je bil Jelačić izbran za bana, se je nahajal Trnski v njegovi družbi in je bil član odseka, ki je izdeloval načrt

IVAN VITEZ TRNSKI

za reformo Krajine. Leta 1849. je objavil satiro: „Zvekan opet na svetu“ ter je pričel prevajati Kraljedvorski rokopis. Dve leti pozneje je prevedel Puškinovo pesem „Suženj“ in „Bahčiserajski vodomet“ ter je pričel prevajati „Evgenija Onjegina“. Po vojski za Madžari je služboval dalje po raznih mestih v Krajini, sklenil je prijateljstvo z velikim hrvaškim pesnikom Preradovićem in z vrlim hrvaškim rodoljubom Antonom baronom Benkom. Leta 1859. je bil pozvan na Dunaj, da je pomagal pri sestavi novih zakonskih načrtov za Krajino, katero delo je vodil general Josip Filipović. Potem je služboval dalje v Slavoniji in Banatu in bil odlikovan z različnimi visokimi redi. Ko je služboval v Karlovcu, je uredoval list „Glasonoša“ in izdal dva zvezka poezij „Kriesnice“. V proslavo Zrinjskega 300 letnice je napisal „Sigedskega junaka“ in v proslavo Ciril in Metodove 1000-letnice „Sveto pričo“. Leta 1865. so ga izbrali Slunjanji za svojega zastopnika v hrvaškem saboru, kjer je bil zapisnikar in član adresnega odseka. Vkljub mnogim poslom je bil eden glavnih sotrudnikov „Vienca“ in Jeronimskega društva ter je napisal leta 1870. poučno povest „Ucitelj Dobrašina“.

Ko je leta 1869. hrvaški kralj potoval skoz Zagreb v Krajino, je bil Trnski pridružen njegovemu spremstvu in se izkazal tako, da je dobil veliko odlikovanje. Potem je služboval v Krajini dalje do leta 1872., ko je izstopil iz službe, ker ni maral pri volitvah delati za vladne kandidate. Od-

takrat je stanoval neprestano v Zagrebu. Mažuranić ga je hotel imenovati za velikega župana na Reki, a Trnski ni hotel sprejeti te časti. Vendar je bil ves čas neumorno delaven pri raznih poslih, dokler ni bil po 44 letni naporni službi trajno umirovljen leta 1885. Oženjen je bil Trnski z Vilhelmino Lavričev, sestro gorečega slovenskega rodoljuba doktorja Lavriča, ki mu je rodila devet otrok: osem sinov in eno hčer.

Trnski je bil sicer rojen štokavec, vendar je v začetku kakor večina Ilircev pisal v kajkovskem narečju. Pisal je od 16. leta pa do svoje smrti. Obljubil je še napisati pesem na svojega davnega pobratima Stanka Vraza, čigar 100 letnica se je letos obhajala, a ga je prehitela smrt ravno na dan 100 letnice Vrazovega rojstva. Poleg poezij je pisal tudi članke in knjige jezikoslovne in krajepisne vsebine. Z njim se je zgrudila v grob važna doba jugoslovanske kulturne zgodovine, doba narodnega preporoda, ki se imenuje z navadno besedo ilirizem.

P. Aleksander Baumgartner. Katoliški svet je zadel bridka izguba! Eden največjih predstavitev krščanske vede je omahnil neizprosni smrti v naročje. Dne 6. septembra je iztrgala bridka smrt Aleksandru Baumgartnerju pero iz rok. Nepozabni učenjak je bil rojen dne 17. junija 1841 v Švici v okraju St. Gallen. Njegov oče Jakob je bil v mladosti eden izmed voditeljev mlade radikalne stranke in se je z vso svojo silo vrgel v politični boj. Polagoma se mu je pa stranka pristudila vedno bolj in napadi na samostane v Aargavu so ga tako razburili, da je obrnil radikalni stranki hrbet. Potem se je pridružil katoliškemu gibanju, si pridobil zaupanje ljudstva in postal „landammann“ ter je z neomahljivo značajnostjo branil katoliške vzore.

Duševne zmožnosti očeta, državniška previdnost, ognjevit zgovornost, neomahljiva značajnost in krščanska zvestoba so od očeta prešle na sina. Leta 1860. je vstopil mladi Aleksander v družbo Jezusovo. Za starše je bila to bridka žrtev, zlasti ker je eno leto poprej hči vstopila v samostan presv. Srca Jezusovega. Nasprotniki so to izrabili na političnem polju in pričeli divjo gonjo zoper očeta, ki kot predstavitelj državne oblasti pošilja svoje otroke v samostane, ki so od države prepovedani. Oče je bil politično ubit, sin je pa šel nemoteno po svoji poti dalje.

Ko je dovršil dolgotrajne študije, je bil najprej profesor jezikov na Predarelskem, potem v Stonihurstu na Angleškem. Kmalu si je pa izbral za edini poklic pisateljstvo in je bil sourednik slavnega časopisa „Stimmen aus Maria-Laach“. Živel je v Bligenbeeku, Exartunu (Limburg) in slednjič v Luxemburgu, kjer je tudi umrl.

Baumgartner je bil po poklicu slovstveni zgodovinar. Druge reči je pisal le bolj mimogrede ali kot pripravo za večja dela na polju slovstvene zgodovine ali pa kot postranske študije k temu predmetu. Leta 1877. je pričel s svojim prvim predmetom, slovstveno zgodovino in kritiko, ko je objavil: „Lessings religiöser Entwicklungsgang“, sledila je razprava: „Longfellows Dichtungen“, ki je še sedaj najboljša nemška monografija o slavnem ameriškem pisatelju. Razprava: „Jost Van der Bondel“ je bila z navdušenjem sprejeta na Holandskem in vsled nje je dvoje protestantskih holandskih akademij imenovalo Baumgartnerja svojim častnim članom. Imenitno delo je napisal o največjem nemškem pesniku Goetheju, kjer je nastopil zoper pretirano češčenje tega pesnika kot vzor nravnih čednosti. Iz indijske literature je napisal razpravo: „Ramayama und Ramaliteratur“. Bolj mimogrede je napisal več del, ki so samo v rahlejši zvezi s slovstveno literaturo. Izdal je v treh zvezkih „Nordische Fahrten“, ki so doživele tri izdaje. Redek uspeh pri

potopisih. Spesnil je „Lovretanske litanije“ in prevedel islandsko pesnitev o Materi božji: „Lilija“. V štirih zvezkih je popisal zgodovino St. Gallena, svojega rojstnega kraja, in svojemu očetu je postavil krasen spomenik s spisom: Gallus Jakob Baumgartner und die neuere Staatsentwicklung der Schweiz. Pod imenom „Wohlgemut“ je napisal delo o Martinu Lutru.

Glavno delo Baumgartnerjevo je pa široko zasnovana zgodovina svetovnega slovstva, ki jo je dovedel do šest debelih knjig. Treba si je predstaviti ogromne težave, ki jih je moral premagati. Ni imel sotrudnikov pri tako ogromnem podjetju, živeti je moral v majhnem mestecu, daleč od velikih knjižnic, podjetje samo je pa neizmerno težavno, ker obsega slovstva vseh narodov vsega sveta, sedaj živčih in že izumrlih. Prva dva zvezka obsegata zgodovino vzhodnih narodov, tretji zgodovino grškega in latinskega klasičnega slovstva, četrti zgodovino grškega in latinskega krščanskega slovstva, peti del obravnava francosko slovstvo, šesti, ki ima za predmet laško slovstvo, se nahaja v tisku.

Quo vadis — opera. Po Sienkievičevem romanu „Quo vadis“ je napisal Francoz Henri Coin libreto za opero, ki jo je uglasbil nadarjeni komponist Jean Nongues pod naslovom „Chiquito“. Nova opera se je pela prvič lansko sezono v operi „Comique“ v Parizu in je imela uspeh.

Freudenreichovi „Graničari“ v češkem prevodu. V Plznu je izšel češki prevod Freudenreichovih „Graničarov“. V predgovoru se opisuje zgodovina zagrebškega gledališča in Freudenreichovo življenje in umetniško delovanje. Pri istem založniku J. Zaruki so izšli češki prevodi sledečih hrvaških dram: Stjepan Miletić: „Grof Paližina“, Josip Evgen Tomić: „Pastorak“ in Ivo Vojnović: „Psyche“.

Tolstojeva 82 letnica. Dvainosemdesetletnico svojega rojstva je preživel Lev Nikolajevič Tolstoj zdrav v dru-

žinskem krogu pri svojem zetu Mihajlu Sergejeviču Suhotinu v Kočetih v tulski guberniji. Lev Nikolajevič Tolstoj je vesel in vedrega duha. Dan je prešel čisto mirno, nobenega zunanjega slavlja ni bilo in noben brzovav ni prišel. Istega dne je odpotoval domači učitelj v rodbini Suhotinovi in Tolstoj mu je napisal v spominsko knjigo za slovo:

„Opravljaj delo svojega življenja, izpolnjuj voljo Boga in bodi prepričan, da samo tem potom boš plodotvorno sodeloval pri izboljšanju splošnega življenja — Resnično življenje obstoji v tem, da se živi za dušo, izpopolnjuje vedno bolj in približuje k Bogu.“ — 28. avgusta 1910, zvečer, Kočeti.

0960

Naše slike.

Vstani, zaspanec, str. 421. Čitateljem „Dom in Sveta“ že znani bolgarski slikar Vešin, ustanovitelj bolgarske umetnosti, je naslikal dovtipno sliko iz vaškega življenja, ki govori dovolj jasno sama o sebi.

Veseli Jaka, str. 437, je delo nemškega slikarja Janeza Gehrtsa, brata bolj znanega slikarja Karla Henrika. Gehrts je ilustriral razne nemške pravljice in knjige ter se odlikuje po živahnem humorju.

Slike Janeza Wolfa in spomenik kralja Jagela so opisane v člankih današnje številke.

Slike na str. 461. nam kažejo najmlajšega slovanskega kralja; črnogorskega vladarja Nikito, z njegovo ženo Mileno in mlajšim sinom Mirkom, katerega bi nekateri radi videli na črnogorskem in menda tudi na srbskem prestolu.

Segantini, str. 444., najslavnejši impresionist, je povelečeval Alpe in njih veličastno krasoto. Še sedaj vzbujajo njegove slike na razstavah veliko zanimanje.

SPOMENIK KRALJA JAGELA V KRAKOVU